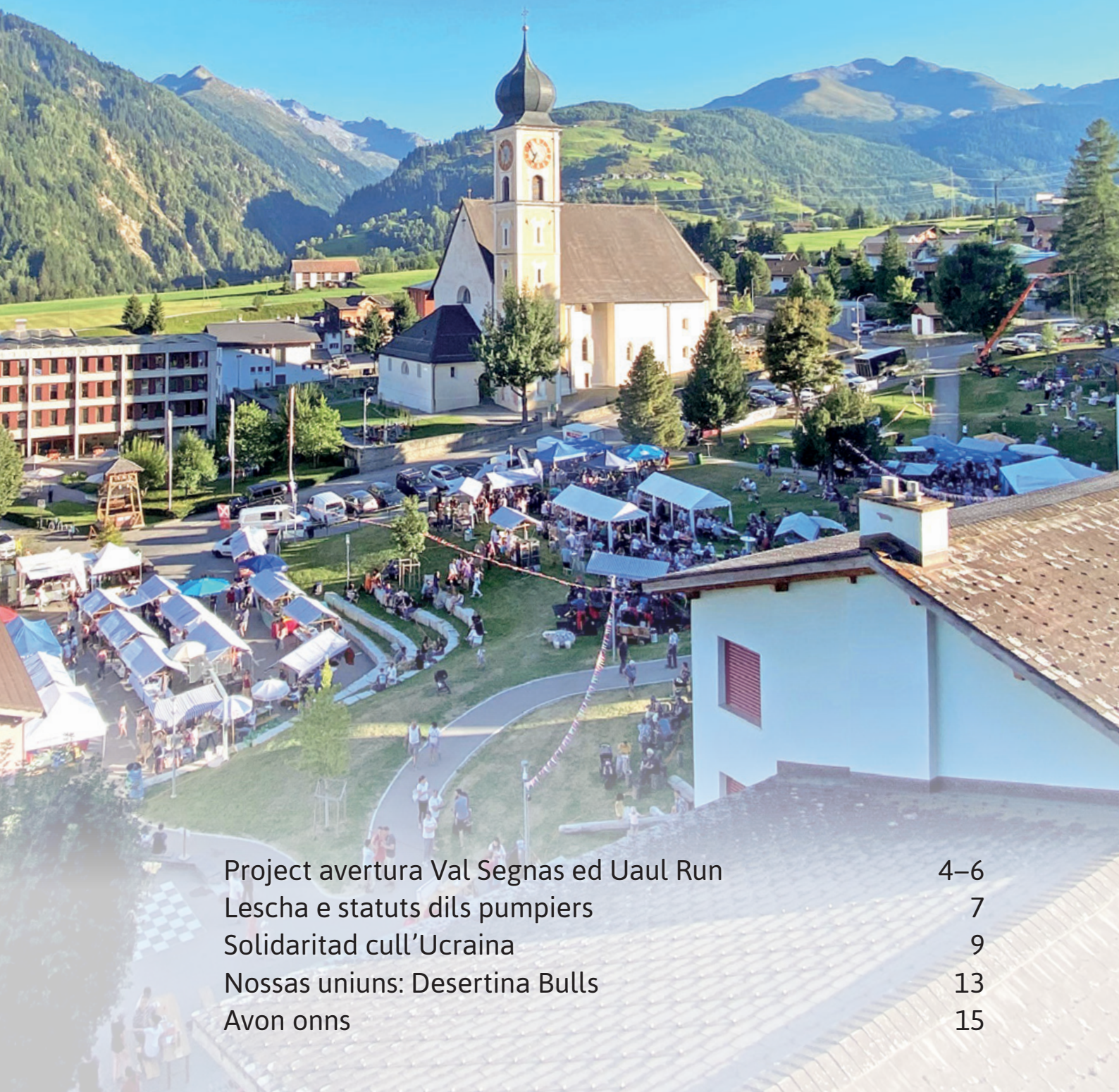

DETG DENTER NUS

MAGAZIN UFFICIAL DALLA VISCHNAUNCA DA DISENTIS/MUSTÉR

Project avertura Val Segnas ed Uaul Run	4–6
Lescha e statuts dils pumpiers	7
Solidarità cull'Ucraina	9
Nossas uniuns: Desertina Bulls	13
Avon onns	15

Kurz und bündig – Detg denter nus

Für einmal kommt auf Seite 3 des «Detg denter nus» nicht ein Behördenmitglied der Gemeinde Disentis zu Wort, sondern der Gemeindepräsident von Medel/Lucmagn, Claudio Simonet. Er ist nämlich zugleich Präsident der Gemeindepräsidentenkonferenz der Cadi – der fünf Gemeinden im oberen Teil der Surselva.

Einmal mehr beschäftigen sich die Gemeindebehörden mit der Erschliessung des Waldgebietes (Uaul Run) oberhalb des Dorfes Disentis. Nachdem das Stimmvolk vor rund zwei Jahren einen entsprechenden Kredit verworfen hat, ist nun eine neue Lösung auf dem Tisch. Die Details dazu befinden sich auf den Seiten 4 bis 6. In den letzten Monaten wurde das Feuerweggesetz überarbeitet und parallel dazu die Statuten der Feuerwehr Sursassiala/Pumpiers Sursassiala. Gesetz wie Statuten wurden den heutigen Anforderungen angepasst. Siehe Seite 7.

Disentis war eine der ersten Gemeinden im Kanton Graubünden und sehr wahrscheinlich schweizweit, die im März spontan Flüchtlinge aus der Ukraine aufgenommen hat. Eine Gruppe namens «Solidarität cull'Ucraina» berichtet in dieser Ausgabe über ihr Engagement auf Seite 9.

Auf den Seiten 10 und 11 berichten wir über Änderungen im einheimischen Gewerbe. In den letzten Mona-

ten haben zwei Unternehmungen – Furger Taxi und das Hotel La Furca – den Besitzer gewechselt.

In unserer Rubrik «Nies personal» kommt der Leiter des Center Fontauna, Gion Hosang, zu Wort (Seite 12) und in der Rubrik «Nossa uniun» stellen sich die Desertina Bulls – der einheimische Unihockeyclub – vor (Seite 13).

Calender d'occurrenz

Cul Detg denter nus ha la vischnaunca da Mustér la finamira d'orientar vischinas e vischins davart quei che cuora e passa en vischnaunca. Leutier vegnan contribuziuns davart il mintgadi. Ina part integrala dil magazin ei era in calender d'occurrenz che vegn publicaus mintgamai silla davosa pagina. Cun quel less la vischnaunca dar la pusseivladad allas uniuns e las fatschentas da publicar lur termins d'arranschaments. La vischnaunca appellescha da nezegiar quella pusseivladad d'informaziun, per aschia era impedir collisiuns da termins. Las indicaziuns persunter san vegnir tarmessas per mail sin detgdenternus@disentis.ch.

Impressum

Editur

Vischnaunca Disentis/Mustér
Via Cons 2, Caum postal 57
7180 Disentis/Mustér
detgdenternus@disentis.ch

Redacziun

René Epp, Hans Huonder, Carmen Wetzel

Fotografias

Hans Huonder, vischnaunca da Mustér,
mess a disposiziun.

Ediziun

1100 exemplars
Cumpara mintga quartal

Layout e grafica

luna:mediadesign GmbH,
Via Principala 36, 7166 Trun

Stampat

Stamparia La Tuatschina,
Via Alpsu 62, 7188 Sedrun

Temps d'avertura dall'administraziun communal

Valeivel per tuts uffecis en casa communal

Spurtegl

Gliendisdis	08.30 – 11.30	15.00 – 18.30
Mardis–gievgia	serrau	15.00 – 17.30
Venderdis	07.30 – 14.00	serrau

Telefon

Gliendisdis–gievgia	08.00 – 12.00	13.30 – 17.00
Venderdis	07.30 – 14.00	serrau

Igl access en casa communal e l'investa els documents exponi publicamein ein pusseivels durant las uras d'avertura dil spurtegl.

Ulteriur sclariment durant las uras da telefon
081 920 36 36.

Denter tradiziun e cuntinuaziun

Il Cumin dalla Cadi ei vegnius tratgs si la davosa gada igl onn 2000. Quella tradiziun che haveva cuzau tschentaners ha fatg plaz a novs moviments politics. Gl'eventiment dall'elecziun dils representants politics, elegi sut tschiel aviert el curtgin dalla claustra da Mustér sut gronda tensiun dil «si cun el» ni «giu cun el» ei sestizzaus e secalmaus ella modalitad d'eleger a moda secreta all'urna.

Dil temps dil Cumin dalla Cadi tgamunava il mistral la conferenza dil presidents communal. Las incaricas dalla conferenza dils presidents communal eran vastas e l'influenza sillas decisiuns ellas vischnauncas gronda. Malgrad la dissoluziun dil cumin ha la conferenza dils presidents communal pudiu sespindrar e vegn entochen oz menada atras cun pliras sentu-padas durant igl onn. Il tgamunar la conferenza va libramein en roda sco la situaziun se presenta e sedat. Avon cuort ha la conferenza dils presidents elegiu mei sco successur d'Armin Candinas che era durant siu temps d'uffeci sco president communal da Sumvitg era staus parsura dalla Conferenza dils presidents communal dalla Cadi.

La Conferenza dils presidents communal dalla Cadi sefatschenta da tematicas che pertuccan tuttas vischnaunas. Quei ein problematicas davart puder recrutar avunda miedis, s'engaschar per garantir in survetsch d'urgenza e spindrament, intervegnir per segirar bunas vias da transit ed access, star en pil manteniment da scolas e da scolaziun, sedustar per la presenza da polizists e schurnalists, far attents sin migliurs sil sector dil traffic public ni era sviluppar concepts per collaboraziuns denter las vischnauncas.

Ils pensums dils presidents communal sco era dallas administraziuns communalas daventan cuntinuada-

Claudio Simonet

mein pli complex e pretensius. Per far frunt a quei svilup ni forsa era per mitigar el intec sefatschenta la conferenza actualmein cu gl instradar in'organisaziun dils presidents communal sut il tetel «Cumin dalla Cadi» sco instrument per reglar dad in liug anora fatschentas che pertuccan a moda particulara la regiun dalla Cadi.

Sper las incaricas internas sempatscha la conferenza era da fatgs sur il cunfin dalla Cadi ora. Igl esser dalla partida en damondas dalla curdada a tschep dallas ovras hidraulicas ei silmeins aschi impurtont sco l'obligaziun da se presentar alla fiasta dil Cumin d'Ursera ni secapescha alla fiasta da s. Placi en claustra a Mustér. Aschia sefa – silmeins sut vusch – aunc adina valer il clom: «Eviva il Cumin dalla Cadi».

*Claudio Simonet,
president dalla Conferenza dils presidents communal
dalla Cadi*

Nova collaboratura dalla vischnaunca

Bettina Flepp

(nova collaboratura, 01-06-2022, 50 %)

Collaboratura administrativa pigl uffeci da baghegiar e pil menaschi tecnic.

La suprastanza communal giavischa alla nova collaboratura bia plascher en sias incaricas.

Avertura Val Segnas ed Uaul Run

Situaziun

2009–2020 Elavuraziun dil project extendiu per l'avertura digl uaul da protecziun davart il nord dalla vischnaunca da Mustér sut il tgamun digl Uffeci cantunal d'ual e prighels dalla natira.

16-10-2020 Tractaziun dil project «Avertura Val Segnas–Val Sogn Placi» alla seduta dil cussegl da vischnaunca (messadi 20-2017/2020).

Il cussegl da vischnaunca ha dau suatientscha alla proposta dalla suprastanza communal cun approbar il project e concediu in credit da frs. 3'961'400.–.

29-11-2020 Votaziun dil pievel per la damonda da credit per la realisaziun dil project. La damonda vegn refusada da 57% dallas votantas e dils votants.

11-12–2020 11 cusseglierAs han inoltrau ina moziun per surluvrar il project. Ils responsabels han proponiu ina varianta nova per l'avertura digl uaul da protecziun.

Suandonts motivs pretendan da buca retardar quei tema dapli che veramein necessari:

– La tgira digl uaul da protecziun (surtut Uaul Run) ei urgenta.

– La via per liung dalla Val da Cuoz cun las sbuccadas viers Prau Sura resp. Plaunca Su fuorma ina stretga dependenza per la meglieraziun funsila.

Igl Uaul dil Run sur il vitg da Mustér.

In bien access ei necessaris per garantir la tgira digl uaul.

Finamiras

- garantir la tgira digl uaul da protecziun
- possibilitar igl access per intervenziuns e manteniment en cass d'eveniments da prighels dalla natira ni incendis d'uaul
- reducir la canera da helicopter a lunga vosta
- il traffic ei spustaus ord il vitg ed uclauns, l'attracitivitad da viver el vitg ei augmentada
- reducir cuosts da manteniment d'infrastructura
- scaffir valur en vischnaunca ed ella regiun e cheu-tras gidar da salvar piazzas da lavur.

Project: Avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run

Per saver perseguitar vinavon las finamiras definidas han ils responsabels sut l'egida digl Uffeci regional d'uaul e prighels dalla natira elavurau ina nova varianta per l'avertura. Cul project «Avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run» han las sfidas cunzun davart las zonas per la protecziun dallas fontaunas saviu vegnir risguardadas per la pli gronda part entras evitar ch'ina via traversa la Val Clavianev. Aschia ei il perimeter da project vegnius partius en duas parts:

Quella soluziun ch'exclauda la Val Clavianev possibilitescha ensemen cun las vias d'uaul gia existentas igl access tier las impurtontas parts digl uaul senza periclitlar las zonas sensibilas da protecziun dallas fontaunas.

Las vias novas sco era ils slargiaments succedan tenor las normas cantunales vertentas pertuccont vias forestalas. Divergenzas da quei standard pretendiu vegnan tenor igl uffeci cantunal buca subvenziunadas. La ladezia dallas vias vegn a muntar da niev 3,3 m (actual via Run 2,0 m).

Val Segnas – Prau Sura / Plaunca Su

L'avertura forestala corrispunda al project 2020. Dalla piazza da lenna sper la via cantunala ella Val da Cuoz cuntinuescha il trassé per liung dalla val entochen sill'altezia da Peisel. Leu sesparta la via viers Prau Sura e Plaunca Su per cuntinuaziun dallas vias da meglieraziun. La via forestala fuorma l'avertura da basa per suandontas vias da meglieraziun:

en cuntinuaziun viers Prau Sura:

- Via Crap Alv (HG39)
- Via Barbadur (B40)
- Via Valentin (B41)
- Via Run Cunel (G42)
- Via Canal Miez (B43)
- Via Prau Sura (B44)

cun cuntinuaziun viers Plaunca Su:

- Via Plaunca (HG37)
- Via Val da Peisel (B38)
- Via Crap Gries (B55)

Sche l'avertura forestala vegn buca realisada stuess la meglieraziun funsila tschercar alternativas, cuosts ch'ei buca previ el preventiv, v.d. che confederaziun, cantun e vischnaunca stuessen decider davart in credit supplementar.

Per la realisaziun dil project vegn mess en mira ina contribuziun da confederaziun e cantun da 78%. La contribuziun pli aulta en cumparegliaziun cun la part Uaul Run resulta cunzun d'ina pli favoreivla relaziun da cuosts da construcziun tier uaul da protecziun che vegn contonschida.

Survesta dils cuosts mira pagina 6

Cuosts

Il^s cuosts pigl entir project niev muntan a frs. 24'580'000.– e secumponan da suandonts tschancuns:

	Via	Tip	Subvenziuns	Cumpart vischnaunca
Uaul Run	Val Sogn Placi – Fuortga Waldstrasse standard	via nova	69%	frs. 4'200'000.–
	Fuortga – Fistatg Lartg Waldstrasse standard	slargiament	69%	frs. 8'290'000.–
	Fistatg Lartg – Il ^s Bletschs incl. pista runar lenna Waldstrasse standard / Maschinenweg	slargiament e pista nova	69%	frs. 3'220'000.–
Val Segnas – Prau Sura	Val da Cuoz Waldstrasse standard	slargiament e via nova	78%	frs. 4'770'000.–
	Prau Sura Waldstrasse standard / Maschinenweg	slargiament e pista nova	78%	frs. 4'100'000.–
Total				frs. 24'580'000.–
Contribuziuns	Contribuziuns confederaziun e cantun			frs. 17'758'500.–
	Cumpart Alpinfra			* frs. 470'280.–
	Finanziaziun fondo Vivian			frs. 691'000.–
Cumpart vischnaunca				frs. 5'660'220.–

Igl ei quintau cun in'investiziun annuala en media da 190'000.– frs. Il project cuoza ina generaziun e segirescha il futur dil vitg da Mustér. La segirtad dil vitg ei fetg custeivla. Aschia mereta il project noss'attenziun e nies sustegn.

* Summa per l'emprema etappa da tschun onns, dil reminent denter 20% e 30% dils cuosts restonts.

La via forestala existenta dil Run ei fetg stretga.

Revisiun dalla lescha da pumpiers e dils statuts dils Pumpiers Sursassiala

La historia dils Pumpiers Sursassiala ei ina historia da grond success. La fusiun dils treis corps da pumpiers da Mustér, Medel/Lucmagn e Tujetsch igl onn 2008 ha possibilitau ina reorganisaziun professiunala ed ina migliur dil temps da seracass. Da Fuorns entochen Tschamut eis ei garantiu ch'ìls pumpiers ein sil plaz maximalmein 15 minutas suenter igl alarm. Grazia al grond engaschi dils pumpiers indigens s'auda il corps da Pumpiers Sursassiala tier in dils corps da pumpiers grischuns cun excellent renum e survescha sco exempel per autras organizaziuns.

La repartiziun dils cuosts per quei survetsch ha meinsvart menau a discussiuns el cussegl da vischnaunca a caschun dalla tractaziun dil preventiv. Actualmein vegnan ils cuosts reparti sin fundament d'ina clav da repartiziun che sebase sil diember da habitonts e la valeta da tut ils edificis tenor schazetg dalla GVG enteifer mintga vischnaunca. La clav da repartiziun s'presenta actualmein sco suonda:

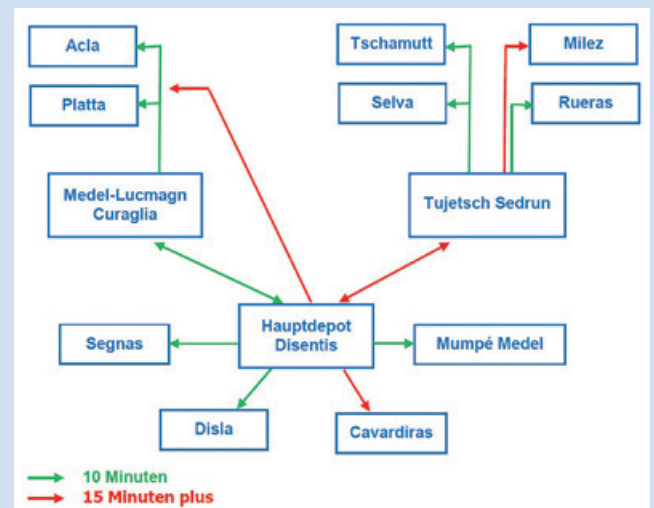
Surdada dil vehichel da protecziun da flad «Martin» a Curaglia igl october 2021.

Vischnaunca	Habitonts (50%)	Valeta d'edificis (50%)	Clav da repartiziun
Mustér	2175	1'315'000'000.–	54.57%
Tujetsch	1260	942'000'000.–	35.90%
Medel/Lucmagn	344	243'000'000.–	9.53%

Sin giavisch dil cussegl da vischnaunca ha la suprazionza dalla corporaziun da Pumpiers Sursassiala elaborau en collaboraziun cun la GVG ina revisiun dalla lescha da pumpiers (2015) e dils statuts dils Pumpiers Sursassiala (2008). La revisiun duess dar la basa per la collaboraziun futura e garantir ina repartiziun dils cuosts gesta e persistenta. L'Assicuranza d'edificis dil Grischun elaborescha mintga diesch onns in concept d'organisaziun per mintga corp da pumpiers. En quei concept vegn definau il diember da pumpiers ch'ei necessari per saver garantir la segirtad en cass da fiug. Quella directiva duess survir igl avegnir sco basa per ina nova clav da repartiziun. Il concept actual dalla GVG ei vegnius elaboraus igl onn 2022 e definescha il suadont diember da pumpiers:

Vischnaunca	Diember pumpiers tenor GVG	Clav da repartiziun
Mustér	45	52.9%
Tujetsch	30	35.3%
Medel/Lucmagn	10	11.8%

La revisiun da lescha e statuts preveda sper la nova repartiziun dils cuosts era ina simplificaziun da differents artechels vertents. Il cussegl da vischnaunca vegn a tractar la revisiun da lescha e statuts el decuors digl atun 2022. El cass d'ina approvaziun van las midadas en vigur sin l'entschatta 2023.

Concept da seracass e temps d'intervenziun.

Informaziuns dalla suprastonza communal

Preavis

Venderdis, ils 4 da november 2022: Sera d'orientaziun per la populaziun

Venderdis, ils 4 da november 2022 informescha la suprastonza communal davart ils suandonts projects:

- Niev project «Avertura Val da Segnas ed Uaul Run»
- Project «Augmentar l'attractivitat dil center dil vitg»

Il niv project dall'avertura Val da Segnas ed Uaul Run vegn presentaus alla populaziun cun occasiun dils 4 da november 2022. Ils responsabels stattan a disposiziun per damondas. La votaziun all'urna ha liug dumengia, ils 27 da november 2022.

Plinavon ei ina cumissiuin instradada dil cussegl da vischnaunca igl onn 2021 ed ina grupp da lavur accumpignonta s'occupai ils davos meins intensivamein dil project d'augmentar l'attractivitat dil center dil vitg. Ina dallas grondas finamiras dalla suprastonza communal ella legislatura 2021–24 ei da posiziunar la vischnaunca da Mustér sco liug da habitar attractiv. En pliras sedutas e sentupadas ei vegniu discussiunau davart differentas pusseivladads da s'entupar e per star da cumpignia. Plinavon ei vegniu mirau ensemen cun la firma Metron AG da trer a nez optimalmein las resursas ed il spazi ch'ei avon maun per medemamein empruar da migliurar la situaziun

dil traffic individual resp. da transit. Ulteriuramein han ins giu endamen da rudiem davart la situaziun da parcar e la signalisaziun.

Ils resultats da quell'interessanta lavur vegnan medemamein presentai venderdis, ils 4 da november 2022. La finamira ei da realisar las mesiras naven dall'entschatta dil onn 2023.

Cheu in extract dalla lavur intensiva dils cumpigliai:

René Epp, president communal

Proximas sedutas dil cussegl da vischnaunca

Venderdis, ils 28 d'october 2022

Venderdis, ils 18 da november 2022

Venderdis, ils 9 da december 2022

Impurtontas tematicas che vegnan tractadas proximamein:

- Lescha da pumpiers
- Lescha davart il manteniment dalla ovas dalla meglieraziun funsila
- Preventiv 2023
- Plan da mesiras «augmentar l'attractivitat dil center dil vitg»

Ulteriurs projects che vegnan persequitai activamein:

- Project serenera Raveras
- Revisiun lescha e regulativ «allontanament e purificaziun dalla asuas»
- Concept «Cultura Mustér»
- Optimar spazi dalla casa communal
- Concept da parcar
- Concessiun dil dretg da producciun d'energia (Pendicularas Mustér)
- Concept «augmentar l'attractivitat per students, emprendists, pendularis e luvvers»
- Fundaziun corporaziun «Cumin Cadi»
- Nova lescha davart igl uorden ed il ruau public
- Concept «medias socialas» (preschientscha anoviars)
- Revisiun dalla lescha «organizaziun en cass da crisa»
- Concept «traffic plaun» (sendas e carta cun purschidas per famiglias)

Fatg tut il pusseivel da segidar

Il 24 da fevrer 2022 ein truppas russas marschadas ell'Ucraina. Dapi lu regia uiera en parts dalla tiara, surtut egl ost. Milliuns persunas, oravontut dunnas ed affons, han fatg la fuigia dapi lu. Biars ein semess sin via en direcziun vest e han per part era avisau e la fin finala contonschiu la Svizra. Ladinamein suenter che l'uiara ei rutta ora ein seformadas gruppaziuns ell'entira Svizra che han organisau accziuns per rimnar daners, rauba e victualias pils pertuccai. Aschia era a Mustér.

Miez mars ein biebein 60 fugitivs ucrains – surtut dunnas ed affons – arrivai a Mustér.

«Solidarità cull'Ucraina»

La gruppa cul num «Solidarità cull'Ucraina» ha arranschau denter auter concerts da beneficenza a Mustér e Falera. Bia glied ei separticipada e ha prestau donaziuns generusas en favur dallas famiglias en pitgiras. Grazia a quei sustegn ch'ei vegnius cumpletaus d'ulteriuras accziuns eis ei stau pusseivel da procurar spert pil pli necessari, en emprema lingia per ina gruppa da

Pliaras organisaziuns han rimnau rauba e vivonda ch'ei allura vegnida transportada ell'Ucraina. Aschia era l'Uniu samaritana Mustér, la Giuventetgna Cadi, la vischnaunca da Mustér e la Fundaziun «Tür auf – mo vinavon» en in'acziun alla staziun da viafier.

biebein 60 persunas ch'ei arrivada paucas jamnas suenter l'entschatta dall'uiara a Mustér. Tut en tut setracta ei da rodund 20 famiglias cun varga 40 affons. Rodund quater meins ha la gronda part da quellas famiglias giu dimora en habitaziuns en ina casa dil Catrina Resort. La dimora ei vegnida messa a disposiziun gratuitamein dallas Penticularas Mustér SA. Markus Weber e Stefan Arnold han demussau grond senn da solidarità naven digl'emprem di ch'ils fugitivs ein arrivai a Mustér. Entginas famiglias da quella gruppa han giu dimora a Rueras e Danis.

Bandunau Mustér

En concordanza cullas instanzas communalas e cantunalas ha ei giu num tschercar soluziuns per la scolarisaziun dils affons quest atun. Igl ei lu semussau spert ch'igl ei buca pusseivel d'instruir tuts a Mustér. Aschia ha il cantun procurau per habitaziuns per la gronda part dallas famiglias el contuorn da Cuera. Leu san ils affons era vegnir scolarisai successivamein. Entochen miez uost ha la gronda part dallas famiglias dalla gruppa bandunau la part su dalla Surselva. Entginas restan cheu. Con ditg negin che sa, mo la finamira da tuts fugitivs ei da saver returnar beinspert en lur patria.

In dils concerts da beneficenza en favur dils fugitivs ella Sala Peter Kaiser a Mustér.

Cordial engraziament

La gruppa «Solidarità cull'Ucraina» engrazia ad in e scadin ch'ei segidaus en quei temps en ina moda ni l'otra en favur dils fugitivs: seigi cun donaziuns als concerts, donaziuns spontanias, cun victualias e rauba ni era cun dar dimora. Senza quei sustegn generus da biaras e biars havess la gruppa buca saviu ademplir siu pensum ella moda e maniera ch'ella ha fatg quei. Naven digl'emprem di che la gruppa ei stada cheu ha ella giu tut il necessari pil mintgadi.

En num dalla gruppa «Solidarità cull'Ucraina»: Simon Camartin e Hans Huonder

«40 onns e dus meins tonschan»

La primavera 1982 ha Ignaz Furger fundau sia fatschenta a Mustér. Igl emprem cul survetsch da taxi e la vendita da velos, pli tard era l'ambulanza ed il survetsch da baras. La fin da zercladur ha el surdau il menaschi a Raffael Monn.

In taxi. Avon 40 onns era quei survetsch bein enconuschents els marcaus. Mo ella periferia? Strusch. Tuttina ha Ignaz Furger (71) fatg l'emprova ed aschia mess il crap da fundament per sia fatschenta. «Lu vegneva il survetsch da taxi giavischaus surtut igl unviern. Da gliez temps deva ei a Mustér plirs locals da notg e la glied levava vegnir menada d'in a l'auter», seregorda Ignaz Furger che ha giu empiri oriundamein da mecanist d'autos e ch'ei staus silsuenter autist. La stad eri ei fetg ruasseivel cul taxi, mo per gliez temps ha el beinspert giu ina soluziun. El ha nezegiau il boom da mountainbike e vendiu tschiens da quels. Ensemen cun entgins convischins ha Ignaz Furger lu era arranschau las empremas concurrenzadas da mountainbike a Mustér ils onns 1980, denter auter naziunalas. Culs onns ein quellas svanidas.

Plirs survetschs

Taxi e velos ein buca stai ils dus sulets elements dalla fatschenta d'Ignaz Furger. Spert ha el laschau instruir el survetsch da baras e ha procurau l'infrastructura necessaria persuerter. Ella retrospectiva di el: «Per

Ignaz Furger (dretg) cun siu successur Raffael Monn.

quei survetsch ston ins esser naschius. In sa quei immediat, l'auter aunc buca cun emprender.» Igl ei lu suandau il survetsch d'ambulanza. Mo era quel ha pretendiu novs vehichels e la savida leutier. Taxi, survetsch da baras ed ambulanza, mo lu era ils transports cun scolaras e scolaras dalla vischnaunca da Mustér, ein stai trasatras prestaziuns che han pretendiu bia flexibilitad da di e da notg: «Sch'ins ei buca prompts da far quei, lu va ei buca. Quella cumbinaziun da survetschs ha garantiu l'existenza dil menaschi.» Ils onns culla pli biara lavur occupava l'interpresa Furger Taxi treis persunas en piazza cumpleina e leutier gidonters. Ed Ignaz Furger sa bein avunda, che sia consorta Adelina ha giugau en quei connex ina fetg impurtonta rolla: «Senz'ella fuss ei buca iu.» In pass decisiv ei la construcziun d'in agen baghetg pils vehichels ella zona d'industria a Raveras staus. Avon sesanflava siu menaschi alla Via Lucmagn empau pli ensi che quel dad ussa.

Haver bugen la glied

Sch'ins fa taxi, venda velos ed ei engaschaus cull'ambulanza ed il survetsch da baras, dat ei – sco strusch enzanu'auter – muments cun sentiments mischedai: «Jeu hai giu biars bials muments. Hai saviu segidar cun bia glied. Mo lu era eveniments ch'ei in el profund. Igl ei buca adina stau sempel da stuer ir per persunas mortas ch'ins haveva aunc cuort avon entupau e dau ina paterlada.» El massi aunc ina ga quella via professiunala: «La premissa persuerter ei da haver bugen la glied. Naturalmein ch'jeu fagess ina causa ni l'autra empau auter.» Mo malgrad tut: Per ir per bulius ed alla catscha, mo era per dar troccas ha ei pli u meins adina aunc dau temps e peda: «Schieg ch'jeu hai stuiu interromper bein enqual scart per far mi'obligaziun professiunala.»

Furger Taxi ei ussa en novs mauns

Avon dus onns ei Raffael Monn (28) entraus sco meinafatschenta ell'interpresa e dapi igl emprem da fenadur 2022 eis el possessur da Furger Taxi SA. Ensemen cun in ulteriur collaboratur e persunas en survetsch parzial tenor basegns cuntinuescha el culs survetschs da taxi, transport da gruppas e scolaras sco era il survetsch da baras. Siat vehichels cull'infrastructura necessaria persuerter stattan a disposiziun ad el. Raffael Monn ei carschius si a Mustér e ha empiri oriundamein da scrinari. Ils davos onns ha el recaltgau las legitimaziuns necessarias per astgar carrar culs differents vehichels.

«Il temps da pandemia ha fatg quitaus»

*Claudia e Giusep Columberg
ils davos dis sco hoteliers
ed ustiers
da La Furca.*

Claudia e Giusep Columberg han vendiu il hotel La Furca. Els seregordan d'in temps intensiv sco ustiers e hoteliers.

Suenter esser stai 13 onns hoteliers da La Furca haveis vus vendiu il menaschi e surdau el en novs mauns. Cun tgei sentiments ei quei succediu e per tgei vegnis (forsa) a schar encrescher pil menaschi?

Per la vendita da nies hotel restaurant essan nus sedecidi, damai che nus havein negina successiun en famiglia. Las professiuns da nossas duas feglias van en autras direcziuns. Per nossa sorpresa hai dau bein spert interessents per la cumpra dil menaschi. Ils novs possessurs han giavischau ina surdada immediata. Nus sez havessen bugen fatg quella pér sin l'entschatta dalla sesiun d'unviern 2022/23. La finalizun ei stada per nus fetg emozionala, cunzun il prender cumiau da tut nossa fideivla ed attaschada clientella. Cura ch'ins ei engaschus cun tgerp ed olma pil beinstar dil hosp ei quei normal. Quellas emeziuns fussen era stadas cheu en treis ni quater onns.

En in tal liung temps dat ei segiramein bials, mo era meins emperneivels muments. Saveis numnar entgins ch'ei restai en memoria?

A nus restan ils biars ed amicabels contacts cun nos hosps ch'ei sedai el decuors da quels onns. Mo era ils lauds ed ils compliments dils hosps suenter il gentar ni la tscheina vegnin nus buca ad emblidar. Patertgond anavos che nus havein entschiet avon 13 onns senza in'adresa d'in hosp da tschep essan nus loschs dil grond diember da clientella ch'ei staus fetg fideivels a nus duront quels onns. Aschia eis ei era reussiu da far onn per onn las investiziuns necessarias vid il menaschi ed aschia ademplier ils giavischs dil hosp da niev. Sper tut ils pigns e gronds fastedis che sedattan en in menaschi gastronom vegn corona e restar en memoria. Serrar las portas d'in di sin l'auter ei veramein stau tut special.

La hotellaria ha buca giu in sempel temps ils davos onns, surtut era pervia dalla pandemia. Co vesa igl avegnir dalla hotellaria en general ora tenor vies manegiar?

Il temps dalla pandemia ei staus tut auter che sempels e ha caschunau dabia quitaus. Pitgiras da tala dimensiun ha la gastronomia aunc mai fatg atras. Ella ha denton aviert novas nischas per la gastronomia, per exempel concepts da take-away da buna qualitat, pachets en fuorma da regals cun delicatessas dalla casa ni dalla regiun. La persistenza e la genuinitad ston esser el center. Il hosp ei prompts da pagar dapli sche la qualitat e las atgnadadas constattan. Pigns menaschis individuals cun in bien concept e products regionalis vegnan a haver success era igl avegnir. La digitalizaziun vegn a midar bia. Reservaziuns ed empustaziuns vegnan pli e pli ad esser pusseivlas online en fuorma digitala ed automatisada. Socialmedia vegn ad esser aunc pli fetg in factur da success. Igl ei da s'adattar als novs trends dalla clientella.

In dils problems ei era da survegnir bien personal. Tgei sto semidar per che quei semigliuri?

Il problem da survegnir bien personal dil fatg era gia avon la pandemia actuals, era en autras branschas. Corona ha lu fatg el aunc pli gronds. Sligiar quei problem vegn daveras buca ad esser sempel. Menaschis ston esser prompts da scolar ed intergrar novs collaborators ch'ei buca dil fatg en cuort temps. Soluziuns cun adattar il temps d'avertura e sminuir la carta da spisas e la purschida vegnan ad esser in tema. Il gastronom sto adattar ils process da lavur e porscher alla nova generaziun cundiziuns tenor ses giavischs ed era acceptar las ideas e valurs da quella. L'jamna da quater dis pils emploiai ed in'adattaziun dil temps da lavur vegn per part gia praticau. Temps da lavur cun «ura da combra» ei in relict dil davos tschantaner.

Il possessurs e menaders novs

Il hotel e restaurant La Furca ei uss en possess dalla famiglia da Bisera ed Edin Garibovic. Dapi 27 onns lavuran omisdus ella gastronomia, il feagl ei specialist da restauraziun. Ils davos treis onns ei Edin Garibovic staus directur operativ dil hotel Sempachersee a Nottwil. Ditg han els tschercau in menaschi da hotellaria e gastronomia en Surselva, damai ch'els han passentau cheu savens las vacanzas ed ein stai fascinai dalla regiun e l'amicabladad dils carstgauns.

Nies persunal

Tschun damondas a Gion Hosang, meinafatschenta dil Center Fontauna

Gion Hosang, il mument vegn baghegiu e renovau mordio el Center Fontauna. Tgei munta quella situaziun per Vos ed il persunal en general?

Per las collaboraturas e collaboraturs dil CF munta quei ch'ei drova bia pazienza e ch'igl ei dad esser fetg flexibels. Ei vegn baghegiu en prest mintga cantun ed enzaco sto il menaschi tuttina aunc funcziunar. Quei drova da collaboraturas e collaboraturs pulit gnarva. Vidlunder vegn ch'ei dat magari entirs dis cun pulita canera. Nies motto: mintga di ch'ei vegn baghegiu ei in di pli maneivel alla fin dallas lavurs. Lu havein nus denton novas e bialas stanzas e sin quellas selegrein nus. Ins sto denton era dir ch'il meinaproject sco era ils luvriers han capientscha per nus e segidan co ei san e pon.

In plazzal en in menaschi che duei funcziunar vinavon ei enzatgei special. Tgeininas ein las grondas sfidas?

D'ina vart la segirtad. Co vegn ins da tener in ord l'auter il plazzal ed ils hosps. Cheu ei vegniu fatg bia lavur per menar ils hosps a moda segira en ed entuorn il CF. Quei pretenda da tuts da far viadis pli liungs. Mo aschia savein nus garantir la segirtad ed evitar d'impedir ils luvriers vid lur lavur. Da l'autra vart il plaz. Nua ir cuagl uorden duront che las localitads vegnan renovadas ni adattadas.

Tgei muntan las lavurs el Center Fontauna per la clientella ed ils hosps, dat ei restricziuns ed impediments?

Sper il stuer encurir nua ch'ins vegn propi el CF per quei ch'ins sto ir entuorn il mund per anflar l'entrada, dat ei pils hosps dil di strusch restricziuns. Nus havein tut las purschidas sco mintga stad. Scolas ed uniuns han lu empau dapli restricziuns. Aschia ein las entradas era per els empau autras, ni lu han ei buca tut il material da gimnastica a disposiziun per quei ch'ei ha pervia dallas lavurs els locals d'urdeins negin plaz ed ei sto vegnir deponiu ordeifer il baghetg. Quei ei segir buca ideal. Mo tuttina meglier che da buca saver far diever dallas hallas. Aschia sperein nus secapescha silla capientscha d'in e scadin.

Co sespleigan las lavurs, essas el plan da termins?

Entochen ussa ein ins el plan da termins e nus sperein che quei resti aschia.

Vus essas parallelmein era meinafatschenta dil Bogn Sedrun. Era leu ei in grond project sin rucca. Co eis ei

Gion Hosang

Di da naschienscha:
31 da schaner 1979

Stadi civil: ledi

Professiun e funcziun actuala:
meinafatschenta dil Center Fontauna
e dil Bogn Sedrun

Hobbis:
il mument tonscha ei buca per bia auter
che pil mises. Leu sai jeu rimnar energia
per la lavur.

Spisa preferida:
bizochels cun uettas

Bubronda preferida:
caffè

Finamira persunala:
puspei haver dapli temps per memez.

pusseivel dar il damogn a quei grond pensum da lavur?

Quei sedamondel jeu era magari. Cun liungs ed intensivs dis da lavur. Per cletg ein ils dus projects da baghegiar buca gest ella medema fasa. Aschia eis ei ina gada en in liug pli intensiv ed ina gada en l'auter. Mo secapescha dat ei bia caussas che vegnan alla cuorta e ston spitgar sin temps pli ruasseivels.

Uniun UHC Desertina Bulls

Entschiet ha tut cul mars-mobil.

A Disla giugava ina pintga grupp da quater giuvs adina cun pals da lenn e ballas da tennis unihoc sin via. L'anteriura uniun dad unihoc Torpedo Cuera era sin viseta en nies Center Fontauna ed aschia han ils giuvs empriu d'enconuscher tgei pals ch'ei dat propi per unihoc, sco era igl ulteriur equipament. Silsuenter han els cumprau giu entgens pals vegls dils giugadurs ed aschia continuau cul trenament. Beinspert ein els s'annunziai per turniers da premis el contuorn da Cuera. La grupp che senunava da lezzas uras «mars-mobil» ha mussau talent e ha gudignau il turnier pliras ga.

Las victorias als turniers ed era il plascher vid il sport d'equipa ha motivau ils giuvs da continuar. Ensem cun entgens carschi han els fundau igl onn 1992 l'uniun d'unihoc Desertina Bulls. Beinspert ei l'uniun carschida. Equipas d'umens, dunnas e juniors giugavan uss el Center Fontauna. Ils onns 1995 entochen 2005 ein stai quels cul pli grond success sportiv entochen oz. Las equipas han per part giugau ellas pli aultas ligias dalla Svizra. Era ils davos onns ha ei dau plirs puncts culminants tier tut las squadras dils Desertina Bulls.

Cun pli u meins 120 commembers activs ei noss'uniun ina dallas grondas uniuns da sport a Mustér. Per gronda part derivan ils commembers dalla vischnaunca da Mustér denton havein nus era plirs da vischnauncas vischinontas. Actualmein ha l'uniun siat equipas che giogan unihoc. Ils Desertina Kids, junioras B, junioras A, juniors C, ils seniors, l'equipa da dunnas (plaz grond) sco era l'equipa d'umens (plaz pign). Al campiunadi

Uniun UHC Desertina Bulls

Suprastonza

President: Adrian Flepp
Actuar: Ursin Deflorin
Cassiera: Fabiana Bearth

dalla stagiun 2022/23 separticipeschan las junioras A, las dunnas ed ils umens.

La finamira principala dalla suprastonza ei da mantener la purschida actuala. Da porscher alla giuventetgna, anteriurs commembers activs ed ad in e scadin in liug da s'entupada e divertiment vid il sport. Nus lein porscher in'occupaziun sper la scolaziun, la lavur ed il decuors dil mintgadi. A nus stat ei a cor da s'engaschar pils affons e la giuventetgna a Mustér ed era en noss'entira regiun.

Pil futur lein nus engrondir nossa purschida da trenaments per affons e giuventetgna. Culla sanaziun dil Center Fontauna e l'infrastructura ellas vischnauncas vischinontas havein nus bunas premissas da realisar quei. L'uniun ei fetg cuntenza ch'ella ha bia giuvnas e giuvs che s'engaschan ell'uniun. Nus essan adina cuntents da beneventar novas fatschas en nossas retschas, che han plascher dil sport ni da s'engaschar sin in'otra moda. Lein mantener quei che nus havein, cun colaborar e segidar in cun l'autoer. Sin nossa pagina d'internet anflas dapli informaziuns davart noss'uniun: www.desertinabulls.ch

Adrian Flepp, president Desertina Bulls

Giugaduras e giugadurs dils Desertina Bulls.

Ilis treis davos meins a Mustér

13/14 da zercladur 2022. La Gilda svizra dils cuschiniers ei sescuntrada a Mustér. Sper la radunonza generala e la sera da gala el Center Fontauna ha ella era salvau in program da rama che ha menau las commembras, ils commembers e hosps a Caischavedra. Rodund 350 personas ein stadas quels dis a Mustér.

16 da zercladur 2022. A Stagias ell'Academia Vivian ei vegniu arranschau da Sontgilcrest ina sentupada culturala dallas vischnauncas da Tujetsch, Medel e Mustér. Il program da rama ei staus fetg variants. Sper in referat da Florentin Lutz davart ils dialects romontschs dallas treis vischnauncas ein ils rodund 100 presents era vegni delectai dallas Vuschs dil Rein, cun detgas dalla Gruppa da teater Rueras e sketches dalla Gruppa da teater Medel. La sentupada d'uonn ei vegnida arranschada dil Forum cultural Tujetsch e dalla vischnaunca da Tujetsch.

Per l'emprema ga dapi la pandemia da Covid-19 ha la processiuin da s. Placi saviu vegnir arranschada uonn e quei senza restricziuns. Ilis **10 da fenadur 2022** ha il convent celebrau la fiasta en preschientscha d'in pievelun e da bellezi'aura. P. Peter Stuefer, priu-administratur da Muri-Gries, ei staus predicatur festiv.

Ilis **13 d'uost 2022** ha l'uniun Mustér s'entaupa organisaui la fiasta dil vitg sigl areal dil plaz scola a Cons. La gronda purschida e la bellezi'aura han carmalau fetg bia gliued alla fiasta. Sper musica, giugs e restauraziun han era ils stans da vendita enrihiu la sentupada ch'ei stada in grond success.

194,6 km da calira

18 da zercladur 2022. La siatavla e secunda davosa etapa dil Tour de Suisse da quest onn ha menau d'Ambri el cantun Tessin a Malbun el Principadi dil Liechtenstein. Ilis ciclists han giu da surmuntar il Lucmagn avon che serender dalla Surselva giuadora e sur Flem en direcziun Val dil Rein. Ilis 194,6 km ein vegni absolvi d'aultas temperaturas, per part varga 30 grads. Nossa foto muossa la gruppa dils emprems passond Mustér.

Catschadurs!

Nus offerin a vus fetg avantagius:

I. Armas de catscha en gronda elecziun
sco era

II. Muniziun de catscha
en tuts calibers. — Spediz. ordeifer cun posta returnonta.
En special fagein nus attents nos collegas de catscha,
che nus vendeien uonn en

Vetterli central cal. 10,4 e
Patronas express cal. 10,3

era muniziun tudestga e quei la marca „Uttendörfer“,
pia il meglier, che vus saveis anflar. Prima muniziun car-
gada conscienziosamein cun purla speciala de sittar marca
„Engladina“. Quella muniziun segirescha a vus in franc siet,
per quei senterdei buca, de cumprar quella muniziun en
vies agen interess. — Serecommendond gentilmein

Jenny & Cie., negozi de fier, Puschlav.
Telefon Nr. 34. (OF2296Ch) 2 2

— **Automobil de posta.** Ils cuors de posta cun automobil: Mustér-Ursera 2¹⁵—5²⁰, ed Ursera-Mustér 4⁵⁰—7¹⁵, van schi ditg sco l'aura lubescha era aunc il Settember, e calan buca culs 31 d'Uost, sco stau prevediu egl urari. Il cuors de posta cun cavagl Mustér-Rueras entscheiva pèr cura ch' ils sura cuors d' automobil calan.

 Uras de sac e de preit,
anials e rintgas d'aur, gugas per fotografias etc.
en gronda el-cziun per prezi reduzlu — recomonda
Jos. Giger, urè, Mustér.

Associaziun gen. de consum Mustér.

Per vegnir suenter a numerusas damondas ha l'administraziun concludiu de puspei procurar per latg per ils commembers. Quei vul dir, sch'ei semuossa veramein necessari e vegn ensemen in sufficient quantum.

Nus supplichein denton in e scadin d'oravontut sesprovar d'obtener latg da nos agens producents locals, ils quals dueian en quels critics temps en emprema lingia vegnir susteni

Il termin de sannunziar ei fixaus sin ils **26 de Settember cor.** Las midadas concernent quantum etc. san vegnir fatgas mo inaga il meins.

L' administraziun.

Avis per Mustér.
Domengia prox. immediat
suenter viaspras en casa de
scola redunonza d' aua de **Glar-
retsch e S. Giachen.**
Igl ngau.

Catschadurs!
Cumprè per ils megliers prezis vos
camutschs
entirs.
Gius. Genelin, mazzelleria, Mustér.
Telefon Nr. 5.

HOTEL BELLEVUE
MUSTÉR.
Domengia sera allas 8
fortem camutsch
gentilmein serecammonda
Igl ustier.
Il medem venda
biala meila de meisa.

Venal a Mustér
la remisa

de Disch artavels, cun in tont inventar lien.
De sadressar tier
Placi Bundi, Mustér

VENAL:

2 stiarlas,
1 vacca, ca. 15 liters latg a di cun ina vadiala de 4 jamnas.
Schar d'envernar, pli bugen a mesas **5 nuorsas** c. 3 tschuts.
Plirs m^a **lenna secca** fatga ora e cavegliada si sper casa.
In **pèr calzers novs**, Nr. 44, essend memia pigns, fetg bienmarcau.
Ils tiers vegnan dai giu pli bugen ensemen; savess event. era vegnir dau 60—70 fiertels fein vitier.
De sannunziar tier
Ignaz Beer, Mustér
(S. Gions).

Negozi de biestga.

— La fiera S. Martin a Mustér dils 13 d. q. ei vegnida frequentada cun ca 150 armauls e 190 cauras. La preschientscha d'in grond diember marcadonts indigens ed jasters schava spetgar in bien dequors della fiera. Facticamein ein ils prezis era i ensi empau, aschia ch' ins astga anzi secumentar. Sch' ei dat buca ina curdada de prezis, san ils tiers aunc venals vegnir dai giu per undreivels prezis.
Era las cauras fuvan tschercadas, cauras de maz ban pagau 30—45 fr. l' ina, tenor qualitat. M.

adobestock.com

Calender d'occurrenz

Dumengia, ils 9 d'october 2022

Marchiband Jugendcamp

EVENTS mira era disentis-sedrun.ch

Naschientschas e mortoris

NASCHIENTSCHAS

Joel Albin, naschius ils 25 da zercladur 2022,
fegl dad Aurelia e Claudio Albin

Shayenne Epp, naschida ils 18 da fenadur 2022,
feglia da Sandra e René Epp

Julia Häsch, naschida ils 6 d'uost 2022,
feglia da Flurina e Michael Häsch

MORTORIS

Valentin Schwarz, naschius ils 13 da schaner 1941,
morts ils 20 d'avrel 2022

Vigeli Lutz-Flepp, naschius ils 26 da zercladur 1945,
morts ils 26 da matg 2022

Maria Decurtins-Manetsch, naschida ils 21 da
zercladur 1930, morta ils 11 da zercladur 2022

Luzia Huonder-Jacomet, naschida ils 18 d'avrel
1935, morta ils 24 da zercladur 2022

Felizia Deflorin-Huonder, naschida ils 9 d'avrel 1920,
morta ils 26 da zercladur 2022

Angelica Nay-Vincenz, naschida ils 10 da schaner
1947, morta ils 8 da fenadur 2022

Giuliana Monn, naschida ils 12 da schaner 1946,
morta ils 14 da fenadur 2022

Paula Caduff, naschida ils 28 d'october 1956,
morta ils 21 da fenadur 2022

Nos giubilar

La vischnaunca ha saviu gratular a plirs giubilar
sin nataleis rodunds en aulta vegliadetgna:

Viktor Willi,
ils 25 da zercladur 2022,
95 onns

Felicia Tenner-Schnoz,
ils 9 da zercladur 2022,
90 onns

Rosina Lutz,
ils 2 da fenadur 2022,
90 onns

Frieda Spescha-Imhof,
ils 8 da fenadur 2022,
90 onns

Ursula Coray,
ils 17 d'uost 2022,
90 onns

Administraziun communal

Via Cons 2
Caum postal 57
7180 Disentis/Mustér

T 081 920 36 36
admin@disentis.ch
www.disentis.ch